

Apunts de llengua

(publicat a *L'Heura digital* 36, 1 de febrer de 2012)

El cas de dues estrangeres

En català tenim unes grafies que, tot i que formen part de l'alfabet, només hi són com a lletres que conformen noms d'origen estranger. Són la *k* i la *w*. Tanmateix, paraules tan usuals com *frankfurt* o *web* farien dubtar d'aquesta *foraneïtat*. Analitzem cas per cas.

K

✓ La *k* és una lletra que, comparada amb altres grafies, és ben escassa en el nostre vocabulari. Això no obstant la trobem en paraules que actualment formen part del lèxic comú.

✓ Tots nosaltres usem amb força assiduïtat paraules com *kiwi*, *karate*, *whisky*, *vodka*, *víking* o *frankfurt*; *kosovar*, *kurd* i *kuwaitià* també ens són properes, per sort o per desgràcia, per les notícies, i *kafkià* i *keynesià*, si filem una mica més prim i parlem de temes relatius a Kafka i a les lleis de Keynes, un economista de començaments del segle XX.

✓ Aquestes paraules, per diverses raons, conserven encara la lletra *k* com a grafia originària. Però altres mots estrangers han catalanitzat la grafia (amb una *q* o una *c*): *biquini*, *còctel*, *gimcana*, *estoc*, *discjòquei*, *màrqueting*, *pàrquing*, *quiosc*, *rànquing*, *quefir*, *tiquet*, *bric*, etc. Cal anar en compte, doncs, i en cas de dubte, recórrer a l'última edició del diccionari.

Hem de distingir la forma *Tetra Brick®*, amb cursiva com a nom propi d'una marca registrada, de "bric", que escriurem en rodona per ser un nom genèric que ha estat adaptat.

Un cas especial que cal tenir en compte el formen paraules derivades de *quilo-*, que tant poden escriure's amb *k* com amb *q*: *quilòmetre* o *kilòmetre*, *quilogram* o *kilogram*, etc. Quan haguem, però, de fer servir el símbol corresponent, aleshores escriurem una *k*: km, kg, etc.

W

✓ El cas de la *w* és semblant al de la *k*. Tenim paraules força usuals amb *w* com *waterpolo*, *windsurfing*, *swing*, *whisky*, *walkie-talkie*, *web*, *watt*, *wiki*, etc. També trobem al diccionari la forma *edelweiss*, tot i que té una forma

genuïnament catalana que és la usada per la població de les zones on creix aquesta espècie: flor de neu.

✓ Algunes formes ja s'han adaptat al català d'una manera tan senzilla com és canviar la *w* per una *u/v*: *bungalou*, *vàter*, *vamba*, *viquipèdia*, etc. En canvi, d'altres ho han fet amb formes ben diferents: baix cost (*lowcost*), maquinari (*hardware*) o programari (*software*).

Què fa que hi hagi mots que mantinguin la grafia original i altres no? La resposta és que depèn de diversos factors com per exemple el temps que fa que s'ha introduït el manlleu, l'èxit que ha tingut pel que fa a la difusió, si es troba una forma alternativa catalana que resulti viable, el comportament d'altres llengües i el sentiment d'estrangerisme que puguem tenir els parlants. Això no obstant, podem dir que el criteri general és primer recórrer a una alternativa catalana; si no és possible, mirem de fer-ne una adaptació, i, finalment, si això tampoc no és factible, s'adopta directament el manlleu (que escriurem en cursiva).

També ens podem trobar manlleus en diferents estadis d'adaptació: des del que s'ha adaptat plenament i el parlant ja no el considera un mot aliè (recordem el cas de *bistec*, provinent de l'anglès *beef steak*), fins al cas de paraules que mantenen la grafia originària, de manera que encara destaca enmig dels mots catalans (com *whisky*).